

Nr 164.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 190 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 30 mars 1951, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med ett såsom bilaga till statsrådsprotokollet i ärendet fogat författningsförslag; *dels* i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela beslut eller bestämmelser rörande förmåner under viss tjänstgöring å bevakningsfartyg för svenskt fiske, flygtillägg till meteorologpersonal vid flygvapnet, avlöningsförstärkning till vattenrättsingenjörer samt ersättning för viss beredskapstjänst vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk; *dels* godkänna av Kungl. Maj:t meddelat beslut angående ersättning för beredskapstjänstgöring till montörer vid Järnafältets elektriska distributionsnät; *dels* utfärda provisoriska krigsavlöningsbestämmelser; *dels* ock meddela erforderliga bestämmelser i fråga om avlönings- och pensionsförhållanden vid en övergång till krisadministration.

I anledning av propositionen ha väckts två likalydande *motioner*, den ena inom första kammaren av herr *Lindahl m. fl.* (I: 471) och den andra inom andra kammaren av herr *Henriksson* (II: 606). Till dessa motioner återkommer utskottet i det följande.

Vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m.

I propositionen erinras, att i propositionen 1951: 112 angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m. anmälts, att i ett senare sammanhang förslag skulle framläggas till vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente. Därvid skulle även redovisas den för genomförandet av nyssnämnda löneroglering föranledda författningstexten i vad avsåge sagda reglemente. I enlighet härmed framlägges nu ett inom civildepartementet utarbetat *förslag till kungörelse om ändring i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 456)*, vilket förslag såsom *bilaga* fogats till statsrådsprotokollet.

Författningsförslaget innefattar dels vissa av bifall till propositionen nr 112 betingade ändringar, dels andra ändringar, vilka följa av förslag som i tidigare sammanhang framlagts för riksdagen, dels ock ändringar, vilka

bero av sakfrågor, som i förevarande proposition underställas riksdagen. I anslutning härtill erinras, att Kungl. Maj:t i proposition nr 114 till årets riksdag föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente, som föränledas av förslaget om lönerevision för vissa chefstjänstemän. Sistnämnda ändringar avse endast vissa lönegrads- och löneklassnummer.

Lönereglering för lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m. I propositionen nr 112 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt vissa förslag för genomförande bl. a. av lönereglering för lärarpersonalen vid statsunderstödda privatläroverk och fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Enligt dessa förslag skola privatläroverkens rektorer och lärare, utom övningslärare, samt rektorn och ämnesläraren i kemi samt närings- och födoämneslära vid fackskolan i Uppsala inordnas under statens allmänna avlöningsreglemente. Samtidigt härmed har framlagts förslag till inrättande av särskilda tjänster för de högre kommunala skolornas rektorer. Beträffande innebörden av de ändringar, som förslagen föränleda i 1, 3, 4, 5, 13, 19, 25, 26, 28, 29, 31, 33, 38, 39, 41, 42, 43 och 49 §§ avlöningsreglementet hänvisas i föreliggande proposition till författningsförslaget. De i propositionen 1951:112 framlagda förslagen föränleda även viss ändring av 2 § reglementet med anledning av att särskilda rektorstjänster med beteckningen Cb inrättas vid de högre kommunala skolorna och privatläroverken. Vidare skall i den i 4 § meddelade särskilda bestämmelsen för hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna hänvisningen till 1 § 1 mom. d) i stället avse 1 § 1 mom. f). Det har icke ansetts erforderligt att redovisa dessa ändringar i förenämnda författningsförslag.

Utbyte av benämningen navigationsskola mot sjöbefälsskola. Genom kungörelse den 10 november 1950 (nr 569) har benämningen navigations-skola fr. o. m. den 1 januari 1951 utbytt mot sjöbefälsskola. Vidare har enligt beslut av innevarande års riksdag tjänstebenämningen ändrats för i kommerskollegium placerade inspektörer för sjöbefälsskolorna. I anledning härav föreslås vissa formella ändringar i 3 och 31 §§ avlöningsreglementet.

Icke-ordinarie tjänstemans entledigande. Enligt 15 § 4 mom. första stycket statens allmänna avlöningsreglemente skall, utan iakttagande av eljest gällande bestämmelser om uppsägning, anställningen upphöra då extra ordinarie tjänsteman övergår till lika hög eller högre ordinarie statlig tjänst eller icke-statlig tjänst med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Av 6 § 1 mom. reglementet framgår emellertid, att extra ordinarie tjänst må förenas med ordinarie tjänst, som tillsättes medelst förordnande tills vidare och ej är förenad med pensionsrätt, under förutsättning att tjänstemannen frånträder utövningen av den extra ordinarie tjänsten. Med hänsyn härtill har lydelsen av 15 § 4 mom. första stycket ansetts böra jämkas i enlighet med författningsförslaget.

Ersättning för värlingstjänst m. m. Enligt 35 § 1 mom. 3 punkten sta-

tens allmänna avlöningsreglemente äga vid statens järnvägar tjänsteman, som bestrider *växlingstjänst*, samt stationskarl, vilken fullgör *göromål såsom tågklarare*, enligt av Kungl. Maj:t bestämda grunder erhålla ett lönetillägg av 50 öre för dag. Enligt 5 punkten i samma moment äger vid statens vattenfallsverk tjänsteman, som bestrider *växlingstjänst*, erhålla motsvarande lönetillägg.

I skrivelse den 28 mars 1951 har *järnvägsstyrelsen* erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1948 bestämt att ifrågavarande lönetillägg i princip skall utgå för varje tjänstgöringsdag, varunder tjänstemannen enligt fastställt turlista minst sex timmar fullgjort växlings- respektive tågklarartjänst. Enligt järnvägsstyrelsens uppfattning vore en viss höjning av detta lönetillägg starkt av behovet påkallad, framför allt på grund av svårigheter att erhålla personal särskilt till växlingstjänsten och att därefter kunna bibehålla den i denna krävande tjänst.

Järnvägsstyrelsen — som funnit det ur skilda synpunkter angeläget och mest praktiskt, att Kungl. Maj:t erhöle bemyndigande att bestämma storleken av lönetillägget — hemställer i skrivelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att 35 § 1 mom. 3 punkten statens allmänna avlöningsreglemente måtte erhålla sådan lydelse, att ifrågavarande lönetillägg bestämmes av Kungl. Maj:t. Om en sådan ändring godkändes av riksdagen, borde den enligt styrelsens uppfattning träda i kraft omedelbart efter det densamma kungjorts i Svensk författningssamling.

I likhet med järnvägsstyrelsen har *departementschefen* funnit praktiska skäl tala för det framförda ändringsförslaget och därför tillstyrkt detsamma. Motsvarande ändring av bestämmelserna bör enligt departementschefens mening även göras beträffande lönetillägget för växlingstjänst vid statens vattenfallsverk. Ändringarna anses böra träda i kraft den 1 juli 1951.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft de inledningsvis omnämnda *motionerna I: 471* och *II: 606*. I dessa motioner har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av ifrågavarande proposition måtte besluta, att ordet »stationskarl» i 35 § 1 mom. 3 punkten statens allmänna avlöningsreglemente måtte ersättas med ordet »tjänsteman».

Beträffande motiveringen för berörda förslag får utskottet hänvisa till motionen I: 471.

Sjötillägg m. m. I proposition nr 110 angående vissa avlönings- m. fl anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m har Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för försvarsdepartementet föreslagit, bl. a., dels att vissa underofficersbeställningar vid flottan skola placeras i lönegrad Ma 8, dels att å undervattensbåtar maskintjänstchef skall uppbära sjötillägg såsom förvaltare, dels ock att ersättning för handhavande av vissa uppbörder ombord å flottans fartyg i fortsättningen icke skall utgå till underofficerare. Sjötilläggen för beställningshavare i lönegrad Ma 8 föreslås skola utgå med samma belopp som sjötilläggen för beställningshavare i lönegrad Ma 6 å övervattensfartyg, nämligen 3 kronor

70 öre och — för vissa yrkesmän — 5 kronor 20 öre för dag. Å undervattensbåt föreslås sjötillägg till beställningshavare i lönegraderna Ma 6 och Ma 8 skola utgöra 9 kronor 25 öre och — för vissa yrkesmän — 11 kronor för dag. Av angivna förslag föranledda författningsändringar beröra 33 § och 35 § 2 mom. statens allmänna avlöningsreglemente.

I anslutning härtill anmäler departementschefen vissa av chefen för marinen framlagda förslag till ändringar i 35 § 2 mom. avlöningsreglementet.

Enligt 35 § 2 mom. Försvaret, 1 punkten, statens allmänna avlöningsreglemente skall sjötillägget förhöjas med 2 kronor 50 öre för dag räknat för beställningshavare tillhörande någon av lönegraderna Ma 10 eller Ma 11, vilken kommenderats till sjötjänstgöring i befattning såsom eskaderchef, avdelningschef, flottiljchef eller divisionschef.

I skrivelse den 21 januari 1950 har *chefen för marinen* framhållit, bl. a., att begreppet eskader, som tidigare betecknat sjöstyrka av i stort sett samma omfattning som avdelning och använts beträffande sjöstyrka, lydande under marindistriktschef, numera användes såsom beteckning för operationsgrupp inom kustflottan, bestående av kryssare typ Tre Kronor, större och mindre jagare samt torpedbåtar. Befattning såsom chef för sådan eskader borde företrädesvis bestridas av beställningshavare i lägst lönegrad Ma 12 i stället för som hittills lägst lönegrad Ma 10. I anslutning till detta förslag har chefen för marinen i skrivelse den 28 januari 1950 föreslagit att ordet eskaderchef skall utgå ur förenämnda stadgande i 35 § statens allmänna avlöningsreglemente. I sistnämnda skrivelse har vidare föreslagits, att beställningshavare i lönegrad Ma 9, vilken utan att samtidigt vara fartygschef är sjökommenderad i befattning såsom divisionschef, skall komma i åtnjutande av i samma stadgande angiven förhöjning av sjötillägget. Enligt gällande bestämmelser skola befattningar såsom chef för torpedbåtsdivision och chef för division av större minsvepare företrädesvis bestridas av beställningshavare i lägst lönegrad Ma 9.

Försvarets civilförvaltning har biträtt marinchefens förenämnda förslag. Att den ifrågavarande bestämmelsen om förhöjning av sjötillägget endast kommit att omfatta innehavare av kommendörkaptensbeställning syntes sammanhånga med att vid bestämmelsens tillkomst lägre beställningshavare icke avsetts skola kommenderas såsom chef för sjöstyrka. Enligt civilförvaltningens mening borde rätten till ifrågavarande förhöjning icke knytas till beställningshavarens lönegrad i vidare mån än att innehavare av beställning i lönegraden Ma 12 borde uteslutas från rätten till förmånen i fråga.

Marinchefens berörda förslag har biträtts även av *statens lönenämnd*, som därvid icke haft något att erinra mot vad civilförvaltningen i ärendet anfört.

Departementschefen har beträffande förevarande spörsmål anfört följande.

»Med hänsyn till det befäl chef för eskader numera har att utöva bör för sådan befattning avses innehavare av beställning i lägst lönegrad Ma 12. Med anledning härav bör i enlighet med chefens för marinen förslag ordet

eskaderchef utgå ur förenämnda i 35 § statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelser. För beställningshavare i lönegrad Ma 12 har nämligen vid avvägningen av sjötilläggets storlek hänsyn tagits till att dylik beställningshavare under sjötjänstgöring regelmässigt för befäl över högre förband.

Jag finner det vidare skäligt, att beställningshavare i lönegrad Ma 9, som kommenderas såsom chef för sjöstyrka utan att samtidigt vara fartygschef, kommer i åtnjutande av förhöjning av sjötillägget med 2 kronor 50 öre för dag räknat. Däremot kan jag icke biträda försvarets civilförvaltnings förslag i ämnet, som innebär en betydande utvidgning av rätten till sagda förmån i förhållande till marinchefens förslag. Stadgandet i näst sista stycket av förevarande punkt har omarbetats i förenklande syfte.»

I förenämnda skrivelse den 28 januari 1950 har *chefen för marinen* vidare föreslagit, att till beställningshavare under sjötjänstgöring å marinen tillhörigt eller med marinens personal bemannat fiskeriinspektionsfartyg enligt Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall skall utgå sjötillägg med belopp motsvarande isbryartillägg. Det vore skäligt att även i dylikt fall, då större krav än normalt ställdes på besättningen i form av högre gångberedskap, knappare fritid och mera ansträngande tjänstgöring i allmänhet, en kompensation utöver normalt utgående sjötillägg finge utgå. Då emellertid förhållandena kunde vara avsevärt olika under skilda expeditioner, syntes frågan huruvida tillägg skulle utgå böra avgöras i varje särskilt fall.

Försvarets civilförvaltning har ansett möjlighet böra föreligga för Kungl. Maj:t att för tjänstgöring som här avses medgiva ersättning efter särskilda grunder. Civilförvaltningen har för sin del föreslagit att tjänstgöring å bevakningsfartyg för svenskt fiske upptages bland de olika slag av sjötjänstgöring, vid vilka enligt 35 § 2 mom. Försvaret, 5 punkten, statens allmänna avlöningsreglemente förmåner må utgå enligt vad Kungl. Maj:t förordnar.

Statens lönenämnd har biträtt civilförvaltningens förslag.

Departementschefen har för sin del uttalat, att möjlighet borde föreligga för Kungl. Maj:t att medgiva ersättning efter särskilda grunder för sjötjänstgöring å bevakningsfartyg för svenskt fiske under sådana expeditioner som under de senaste åren utsänts till de isländska farvattnen. Med hänsyn till att utsändandet av bevakningsfartyg till det svenska sillfisket vid Island ännu har försökskaraktär och då ställning icke tagits till frågan om sådant fartyg skall utsändas under år 1951, finner departementschefen icke lämpligt att i angivna syfte nu ändra 5 punkten av de i 35 § 2 mom. statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelserna för försvaret. Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva ersättning efter särskilda grunder för ifrågakvarande tjänstgöring borde dock utverkas.

Flygtillägg m. m. I 35 § 3 mom. statens allmänna avlöningsreglemente meddelas bestämmelser om flygtillägg för bl. a. flygvapnets personal. För flygförare utgöra flygtilläggen för månad 210 kronor för manskap, 270 kronor för underofficerare i lönegraderna Ma 4 och 5 och för fänrikar samt 330 kronor för övriga underofficerare och officerare. I fråga om flygtilläg-

gets storlek i andra befattningar torde få hänvisas till nyssnämnda stadgande.

I en den 11 januari 1951 dagtecknad promemoria har *chefen för flygvapnet* framhållit, att det med hänsyn till bl. a. de nuvarande rekryterings-svårigheterna vore nödvändigt att frågan om en förbättring av flygtilläggen erhöle en snar lösning. Nu gällande flygtilläggsbestämmelser hade sedan 1939 icke undergått annan ändring än en provisorisk uppräknig av flygtilläggen med 60 kronor för månad fr. o. m. den 1 juli 1947.

Nyssnämnda provisoriska uppräknig av flygtilläggen hade föreslagits av 1945 års lönekommitté, som därvid förutsatte, att bestämmelserna om flygtillägg skulle bli föremål för översyn. Denna översyn har uppdragits åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

Departementschefen har framhållit, att kommitténs arbete med denna fråga har fortskridit så långt att vissa preliminära ställningstaganden föreligga. Departementschefen har emellertid icke funnit lämpligt, att kommittén nu tager upp denna speciella fråga till förhandlingar med de berörda personalorganisationerna, eftersom en sådan åtgärd skulle verka fördröjande på kommitténs arbete i övrigt. Med hänsyn till vad chefen för flygvapnet anfört har departementschefen emellertid funnit övervägande skäl tala för att i rekryteringsbefrämjande syfte flygtilläggen provisoriskt ytterligare höjas. Departementschefen har härvid beaktat, att flygvapnets fortskridande tekniska utveckling medför allt större påfrestningar och även ökade risker för den flygande personalen. I fråga om provisoriets utformning har departementschefen övervägt en ytterligare differentiering av flygtilläggsbeloppen men funnit, att en sådan åtgärd skulle kunna föregripa tjänsteförteckningskommitténs slutliga ställningstagande. Med hänsyn härtill föreslår departementschefen, att samtliga flygtillägg höjas med ett och samma belopp. Höjningen anses skäligen böra uppgå till ett belopp av 30 kronor för månad. Samma höjning föreslås för de elevtillägg, som enligt 4 punkten av ifrågasvarande bestämmelser utgå med 90 kronor för månad räknat till beställningshavare, som är kommenderad såsom elev i grundläggande flygutbildning, och med 150 kronor för månad räknat till beställningshavare, som tillhör armén eller marinen och som vid flygvapnet undergår grundläggande flygutbildning till flygspanare.

Enligt 6 punkten av förevarande stadgande utgår i vissa fall flygtraktamente till tjänsteman för dag, varunder han på grund av honom åliggande inspektionsskyldighet eller särskilt meddelat uppdrag deltagar i flygning. Sådant traktamente utgår icke till beställningshavare, som är berättigad till flygtillägg, mekanikertillägg eller elevtillägg. Flygtraktamentet utgör 7 kronor för manskap, 9 kronor för underofficer i lönegrad Ma 4 och Ma 5, fänrik och tjänsteman i högst lönegrad Ca 17 samt 11 kronor för annan tjänsteman. Anledning att nu höja flygtraktamentena synes departementschefen icke föreligga. Flygtraktamenten utgå emellertid till en grupp tjänstemän, vilka enligt departementschefens mening skäligen synas böra uppbära flygtillägg, nämligen flygvapnets meteorologpersonal. För denna personal före-

komma i icke obetydlig utsträckning observationsflygningar (f. n. i medeltal 9 flygningar per meteorolog och månad).

Departementschefen har inhämtat, att tjänsteförteckningskommittén även behandlat detta spörsmål och preliminärt beslutat föreslå, att flygtillägg skall tillkomma meteorologpersonalen vid flygvapnet. Med hänsyn till rekryteringsläget i fråga om denna personal (f. n. äro omkring 40 procent av meteorologbefattningarna vakanta), anser departementschefen emellertid tjänsteförteckningskommitténs slutliga förslag i ämnet icke böra avvaktas. Det föreslås därför att meteorologpersonalen vid flygvapnet tillerkännes flygtillägg. Efter samråd under hand med tjänsteförteckningskommittén föreslås vidare, att flygtillägget för denna personalkategori fastställas att t. v. utgöra 150 kronor för månad, att utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. I avbidan på ett ställningstagande till tjänsteförteckningskommitténs kommande förslag hava erforderliga bestämmelser syntts böra meddelas vid sidan av statens allmänna avlöningsreglemente.

Avlöningsförstärkning till vattenrättsingenjörer.

Sedan våren 1948 ha ledigblivna vattenrättsingenjörsbefattningar (lönegrad Ca, Ce och Cg 33) icke kunnat besättas i brist på kompetenta sökande. I olika sammanhang framförda yrkanden om förbättring av löneställningen för vattenrättsingenjörerna ha det oaktat avvisats, enär frågan om en sådan förbättring ansetts böra behandlas i samband med en allmän omprövning av löneställningen för de statliga cheftjänstemännen. I propositionen nr 114 till årets riksdag har förslag framlagts till lönerevision för dessa tjänstemän. För personalen vid vattendomstolarna innebär sagda förslag, att vattenrättsdomarna inplaceras i lönegrad Co 14 å en ny löneplan 2 (grundlöneökning 900 kronor för år) och att vattenrättsingenjörerna uppflyttas från lönegrad Ca, Ce eller Cg 33 till lönegrad Ca, Ce eller Cg 37 (grundlöneökning 2 016 kronor för år). Det har härvid förutsatts, att löneställningen för angivna personalgrupper liksom för annan domarpersonal i motsvarande lönelägen skall bli föremål för översyn i sådan ordning, att resultatet av översynen kan föreläggas 1952 års riksdag.

Ehuru sålunda redan lönerevisionen för cheftjänstemännen kommer att medföra en icke obetydlig förbättring av lönerna å vattenrättsingenjörstjänsterna, har *departementschefen* — efter överläggning med representanter för Sveriges akademikers centralorganisation — funnit sig böra tillstyrka, att ytterligare åtgärder vidtagas för att en tillfredsställande rekrytering av dessa tjänster skall erhållas. Ett besättande av de lediga vattenrättsingenjörstjänsterna med kompetenta innehavare är — framhåller departementschefen — angeläget med hänsyn till den nuvarande stora arbetsbelastningen vid vattendomstolarna. Med anledning härav föreslås nu, att fr. o. m. den 1 juli 1951 en avlöningsförstärkning å 1 008 kronor för år tillerkännes vattenrättsingenjör.

**Ersättning för viss beredskapstjänst vid statens järnvägar
och statens vattenfallsverk.**

Enligt tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente, bilaga D avd. II C, utgår i vissa fall särskild ersättning för vecka räknat till befattningshavare vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk vid fullgörande av viss beredskapstjänst. Ersättningen utgår enligt vederbörande verksstyrelsens bestämmande med högst 45 kronor per vecka dels då beredskapen fullgöres i hemmet, dels ock då den fullgöres på tjänstestället och nattvila beredes samt tjänstgöringstraktamente utgår, ävensom med 55 kronor per vecka, då beredskapen fullgöres på tjänstestället och nattvila beredes samt tjänstgöringstraktamente ej utgår.

Ifrågarande beredskapsersättningar fastställdes, vad vattenfallsverket angår, vid 1948 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1948: 225. Av propositionen framgår, att förslaget nära anslöt sig till vad vattenfallsstyrelsen föreslagit i en framställning den 9 januari 1948, vilken i sin tur grundade sig på ett förslag av statens vattenfallsverks tjänstgöringsnämnd. Av propositionen kan vidare inhämtas, att tiden för beredskapstjänstgöringen före den 1 juli 1948 efter vissa grunder evalverats i arbetstid och att övertidsersättning utgått för sådan arbetstid. Med tillämpning av de fr. o. m. den 1 juli 1947 gällande övertidsersättningsbestämmelserna hade härvid ersättning för en veckas beredskapstjänst i genomsnitt uppgått till 75 kronor.

I fråga om ersättningen vid statens järnvägar torde få hänvisas till vad som anförts i förenämnda proposition 1948: 225 samt i propositionen 1949: 132.

I skrivelse den 8 februari 1951 har *vattenfallsstyrelsen* erinrat, att styrelsens år 1948 framlagda förslag grundade sig på förhållandena i december 1947, då den rörliga förhöjningen av grundlönerna och därmed av övertidsersättningsbeloppen utgjorde 12 procent. Det finge anses som självklart, att ersättningarna nu måste höjas med hänsyn till det minskade penningvärdet och den höjning av det rörliga tillägget på statstjänstemännens löner, som ägt rum fr. o. m. den 1 januari 1951. Även höjningen av beredskapsersättningen borde ske fr. o. m. nyssnämnda dag. Om höjning av beredskapsersättningarna vidtoges först från en senare tidpunkt, skulle tjänstemännen med rätta kunna anse sig orättvist behandlade, eftersom de frivilligt medverkat till en övergång från beredskapstjänstens beräkande som arbetstid till dess ersättande med vissa belopp.

Vid överläggningar mellan vattenfallsstyrelsen och vattenfallsverkens personalförbund, vilket representerade huvudparten av den personal, som brukade åtnjuta ersättning för beredskapstjänst, hade parterna enat sig om den ståndpunkten, att beredskapsersättningen borde höjas i samma proportion som tjänstemannalönerna komme att höjas genom ökningen av det rörliga tillägget. Därvid borde beloppen lämpligen avrundas till närmaste hela kronor. Statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund hade meddelat, att det anslöte sig till samma ståndpunkt.

Slutligen har vattenfallsstyrelsen ifrågasatt, om icke ersättningar av nu ifrågavarande slag borde automatiskt höjas och sänkas på samma sätt som sker med övertids- och vikariatsersättning.

Departementschefen har i denna fråga för sin del anfört följande.

»Ersättningen för beredskapstjänst vid statens vattenfallsverk har tidigare varit beroende av storleken av övertidsersättningen. Genom att den rörliga förhöjningen fr. o. m. den 1 januari 1951 ökat, ha övertidsersättningarna automatiskt kommit att höjas med ungefär 18 procent. Med hänsyn till de omständigheter under vilka de nuvarande grunderna för beredskapsersättningarna tillkommit anser jag det skäligt, att jämväl beredskapsersättningarna vid vattenfallsverket — 45 respektive 55 kronor — fr. o. m. den 1 januari 1951 höjas i samma utsträckning som nu skett i fråga om övertidsersättningarna till, i avrundade tal, 53 respektive 65 kronor per vecka. Samma höjning bör givetvis ske av motsvarande beredskapsersättningar vid statens järnvägar. Höjningen torde böra genomföras räknat fr. o. m. den 1 januari 1951.

Jag är icke nu beredd att föreslå sådan ändring av bestämmelserna att ifrågavarande ersättningsbelopp automatiskt höjas och sänkas i anslutning till ändringar i förhöjningen av månadslönerna.

I detta sammanhang torde jag få erinra att Sveriges arbetsledareförbund gjort framställning i fråga om rätt för vissa montörer vid Järnafältets elektriska distributionsnät att uppbära ersättning för beredskapstjänstgöring enligt samma grunder som gälla för tjänstemän inom statens vattenfallsverk.

Sedan utlåtanden i ärendet avgivits av försvarets civilförvaltning och statens lönenämnd, har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelse 1948: 351 givna bemyndigande genom beslut den 22 december 1950 medgivit, att försvarets civilförvaltning må till tjänsteman, som bestrider beredskapstjänst vid Järnafältets elektriska distributionsnät, utbetala ersättning enligt grunder motsvarande dem som jämlikt bilaga D, avd. II C, till tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente gälla för vissa tjänstemän vid statens vattenfallsverk.

Sagda beslut torde nu böra underställas riksdagens prövning.»

Vissa beredskapsåtgärder i vad avser avlönings- och pensionsförfattningar.

Nu gällande *krigsavlöningsreglemente* är av den 7 december 1945 (nr 833). Det är utarbetat med beaktande av de erfarenheter, som vunnits under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen under andra världskriget. Reglementet kan emellertid icke anses användbart under nuvarande förhållanden. Dels korresponderar det mot fredsavlöningsbestämmelser, som numera upphört att gälla, och dels är det i stor utsträckning utformat som en författning, genom vilken riksdagen lämnar fullmakt åt Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser, och förutsätter således för sin tillämpning att dylika bestäm-

melser meddelas. Ett utkast till tillämpningsföreskrifter till reglementet upprättades år 1945 och remissbehandlades men sådana bestämmelser ha icke utfärdats.

I anslutning till 1947 års allmänna lönereglering bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att, innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigsavlöningsreglemente som påkallades av löne-regleringen (r. skr. 1947: 442).

År 1947 tillkallades särskilda sakkunniga (1947 års krigsavlönings-sakkunniga) för att verkställa översyn av krigsavlöningsreglementet. De sakkunniga ha den 31 januari 1951 avgivit betänkande med förslag i ämnet. *Departementschefen* framhåller, att han icke är beredd att f. n. på grundval av de sakkunnigas förslag upptaga frågan om nytt krigsavlöningsreglemente till behandling. Därest behov av krigsavlöningsbestämmelser skulle uppkomma, innan förslag till nytt krigsavlöningsreglemente framlagts för riksdagen och godkänts av denna, borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att provisoriskt meddela erforderliga bestämmelser i ämnet. Riksdagens bemyndigande härtill bör enligt departementschefens mening utverkas.

I samband med den under andra världskriget intagna förstärkta försvarsberedskapen utverkade Kungl. Maj:t av riksdagen bemyndigande att meddela *särskilda avlöningsföreskrifter vid eventuell övergång till krisadministrationen*. Sådant bemyndigande lämnades av riksdagen för ett budgetår i sänder. Beträffande innebörden av bemyndigandena torde få hänvisas till propositionen 1940: 294.

Bestämmelser meddelades endast i begränsad utsträckning med stöd av bemyndigandena. Flertalet av dessa bestämmelser hade till syfte att reglera löneförmånerna vid tjänstledighet för militärtjänstgöring. Några särskilda avlöningsbestämmelser för personal, som tjänstgör i sin civila tjänst, med hänsyn till att tjänstgöringen fullgöres under onormala förhållanden, synas över huvud taget icke ha meddelats under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen.

1947 års krigsavlönings-sakkunniga ha uttalat, att enligt deras uppfattning särskilda bestämmelser, avsedda att vid beredskaps- eller krigstillstånd tillämpas å civil personal i statens tjänst, kunna erfordras även i andra avseenden än i de nyssnämnda. Enligt de sakkunnigas uppfattning böra dylika bestämmelser — i motsats till krigsavlöningsbestämmelserna — erhålla formen av föreskrifter, innefattande tillägg till och undantag från fredsavlöningsbestämmelserna. För bedömande av sakinnehållet i dessa föreskrifter ha de sakkunniga ansett att man torde kunna hämta viss ledning av innehållet i ett blivande nytt krigsavlöningsreglemente, bl. a. i fråga om förmåner vid tjänsteresa och tjänstgöring utom stationeringsorten, förplägnad, utrustning, sjukvård m. m.

För egen del anser departementschefen, att frågan om särskilda avlöningsbestämmelser för civil personal vid av krig eller krigsfara föranledda utomordentliga förhållanden snarast bör upptagas till prövning. Med hänsyn här-

till borde i förevarande sammanhang riksdagens bemyndigande inhämtas för Kungl. Maj:t att provisoriskt meddela erforderliga avlöningsbestämmelser att tillämpas vid övergång till krisadministration. Då behov av vissa förenklade bestämmelser emellertid torde föreligga även på pensionsområdet, synes bemyndigandet böra omfatta jämväl pensionsförhållandena.

Bestridande av vissa kostnader för samarbetsorgan inom den civila statsförvaltningen.

Under förevarande rubrik har *departementschefen* anfört följande.

»I cirkulär till statsmyndigheterna (1950:522) har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser om samarbetsorgan vid myndigheter och institutioner inom den civila statsförvaltningen. Enligt bilaga till cirkuläret, innehållande allmänna grunder för ifrågavarande samarbetsorgan, har en samarbets- eller företagsnämnd till uppgift att främja fortlöpande samverkan mellan myndighet och personal i syfte att åstadkomma bästa möjliga arbetsresultat, bereda personalen insikt i verksamhetens betingelser och resultat, m. m. Nämnd består av ledamöter utsedda dels av myndigheten, dels av personalens organisationer. Enligt cirkuläret skall ersättning till ordförande och ledamot i nämnd jämte suppleant, som inträder i ordförandes eller ledamots ställe, utgå i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen. Hos myndighet anställd ledamot, som är utsedd av personalorganisation, äger erhålla resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass III D i allmänna resereglementet vid resa till och från sammanträde med nämnden samt vistelse å sammanträdesorten. Det torde i förevarande sammanhang böra anmälas för riksdagen, att nämnda ersättningar jämlikt stadgande i cirkuläret skola bestridas från myndighetens omkostnadsanslag respektive driftmedel.»

Utskottet.

Sedan riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 112 angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m., finnes från utskottets sida intet att erinra mot de i anledning av nämnda proposition föreslagna ändringarna i statens allmänna avlöningsreglemente.

Utskottet har ej heller något att invända mot det i propositionen framlagda ändringsförslaget beträffande 35 § 1 mom. 3 och 5 punkterna i nämnda reglemente, enligt vilket förslag Kungl. Maj:t skall äga bestämma storleken av i berörda författningsrum avsedda lönetillägg. I motionerna I: 471 och II: 606 har hemställts om sådan ändring av 35 § 1 mom. 3 punkten i reglementet, att där oförmålt lönetillägg till stationskarl, vilken fullgör göromål såsom tågklarare, skall kunna tillkomma även annan tjänsteman än stationskarl, i första hand trafikbiträde. Utskottet, som inhämtat, att frågan om lönekomensation åt annan tjänsteman än stationskarl för fullgörande

av göromål såsom tågklarerare är föremål för övervägande inom 1949 års tjänsteförteckningskommitté, finner sig icke kunna tillstyrka bifall till motionerna, vilket skulle innebära en saklig ändring av nu gällande bestämmelser och ett föregripande av resultatet av kommitténs utredningsarbete på förevarande punkt.

De i propositionen nr 110 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m. framlagda förslagen beträffande dels placering av vissa underofficersbeställningar vid flottan i lönegrad Ma 8, dels förhöjning av sjötillägg åt maskintjänstchef å undervattensbåt, dels ock slopande av ersättning för handhavande av vissa uppbörder ombord å flottans fartyg ha i annat sammanhang tillstyrkts av utskottet. Utskottet kan även biträda de i anslutning därtill i förevarande proposition föreslagna ändringarna i 33 § och 35 § 2 mom. statens allmänna avlöningsreglemente. De av departementschefen förordade jämkningarna i sistnämnda författningsrums bestämmelser om förhöjning av sjötillägget åt vissa sjöstyrkechefer ha icke givit utskottet anledning till erinran, liksom icke heller förslaget att Kungl. Maj:t skall äga medgiva ersättning efter särskilda grunder för tjänstgöring å bevakningsfartyg för svenskt fiske.

I likhet med departementschefen finner utskottet rekryteringsskäl tala för en provisorisk höjning av nu utgående flygtillägg och elevtillägg. Den föreslagna ökningen av tilläggen finner utskottet lämpligt avvägd. På de i propositionen anförda skälen tillstyrker utskottet, att flygtillägg tillerkännes flygvapnets meteorologpersonal med av departementschefen föreslaget belopp, att tills vidare utgå enligt bestämmelser meddelade vid sidan av statens allmänna avlöningsreglemente.

Med hänsyn till angelägenheten av att med nuvarande arbetsbelastning vid vattendomstolarna kunna besätta vattenrättsingenjörstjänsterna med kompetenta innehavare finner sig utskottet kunna godtaga det i propositionen framlagda förslaget, att vattenrättsingenjör från och med den 1 juli 1951 tillerkännes en avlöningsförstärkning å 1 008 kronor för år.

I betraktande av arten av den ersättning, som enligt tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente utgår för viss beredskapstjänstgöring vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk, finner utskottet det naturligt, att denna ersättning höjes i proportion till den förhöjning, som skett beträffande övertidsersättningen. Utskottet tillstyrker därför propositionsförslaget i denna del. Utskottet kan även förorda ett godkännande av Kungl. Maj:ts i propositionen redovisade beslut den 22 december 1950 rörande ersättning till tjänsteman, som bestrider beredskapstjänst vid Järvafältets elektriska distributionsnät, där förhållandena äro likartade med dem, som råda vid vattenfallsverket.

I propositionen föreslås, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att provisoriskt meddela erforderliga krigsavlöningsbestämmelser ävensom föreskrifter i fråga om avlönings- och pensionsförhållanden vid en övergång till krisadministration. Ett dylikt bemyndigande lär i nuvarande läge vara ofrånkomligt och tillstyrkes därför av utskottet. Utskottet förutsätter emel-

lertid, att förslag till slutgiltiga bestämmelser i berörda hänseenden så snart ske kan föreläggas riksdagen.

Vad i övrigt i propositionen anförts och föreslagits har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 471 och II: 606,

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga till statsrådsprotokollet fogade författningsförslaget;

2) i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela beslut eller bestämmelser rörande

a) förmåner under viss tjänstgöring å bevakningsfartyg för svenskt fiske,

b) flygtillägg till meteorologpersonal vid flygvapnet,

c) avlöningsförstärkning till vattenrättsingenjörer,

d) ersättning för viss beredskapstjänst vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

II. godkänna av Kungl. Maj:t meddelat beslut angående ersättning för beredskapstjänstgöring till montörer vid Järvaälts elektriska distributionsnät;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) utfärda provisoriska krigsavlöningsbestämmelser;

2) meddela erforderliga bestämmelser i fråga om avlönings- och pensionsförhållanden vid en övergång till krisadministration.

Stockholm den 18 maj 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 163.